

CHRAŇME SI VODU, INDE UŽ O ŇU BOJUJÚ

29.04. 2025

V článku predstavujeme krátku správu o eskalácii napätia medzi Indiou a Pakistanom z minulého týždňa a tiež informujeme o najdôležitejších bodoch napätia vo svete, ktoré môžu potenciálne vyústiť do vojen o vodné zdroje.

UDALOSTI V KAŠMÍRE

22. apríla sa v indickej časti Kašmíru udial teroristický útok v rezorte Pahalgam. Bolo zabitých 26 indických turistov. Medzi Indmi a Pakistancami je dlhodobá historicko-kultúrna nevraživosť a indická vláda aktuálne obviňuje Pakistan z podpory teroristov. India začala viesť rázne kroky v tomto smere. Pakistan tieto obvinenia odmieta a volá po medzinárodnom transparentnom vyšetrowaní.

Okrem toho, že India vyzvala k odchodu niektorých pakistanských diplomatov z jej územia a obmedzila vízový režim pre Pakistancov, tak pozastavila účinnosť dohody „Indus Waters Treaty“ z roku 1960, ktorá upravovala delbu vody šiestich riek povodia Indu medzi Indiou a Pakistanom. Pakistanský minister obrany povedal, že ak by India obmedzovala tok vody do Pakistanu, tak by išlo prakticky o vyhlásenie vojny.

250-miliónový Pakistan je závislý na vodách Indu, ktorých objem sa dlhodobo znižuje, čo môže v blízkej budúcnosti vyvolať veľkú sociálnu nestabilitu v krajine. Ako sme písali v našom článku o rizikách jadrových vojen, tak Kašmír je jeden z napätých regiónov so zamrznutým konfliktom, ktorý môže v budúcnosti vzplanúť do veľkej vojny, resp. stať sa súčasťou iného konfliktu v Ázii.

KTO CHCE VOJNU?

India sa cíti byť podvedená medzinárodným systémom a Kašmír nepovažuje za sporné územie ale za územie Indie, ktoré je okupované Pakistanom. Je evidentné, že India chce určitú eskaláciu, inak by takto rázne nereagovala. Práve naopak, snažila by sa o komunikáciu s Pakistanom a vyriešenie problému dialógom. Na druhej strane vojna s Pakistanom by bola pre Indiu mimoriadne náročná, nakoľko je veľká šanca, že by sa na stranu Pakistanu pridala aj Čína, ktorá je jeho dlhodobým regionálnym partnerom. Čína na druhú stranu túto vojnu momentálne pravdepodobne nechce, nakoľko sa pripravuje na potenciálnu vojnu v Pacifiku. Výhodnou by pre Čínu bola v prípade, že by sa India priamo zapojila vo vojne proti Číne na strane USA.

Pakistan vojnu tiež nechce, ale ak by India obmedzovala alebo odklňala toky vôd do Indu, tak by Pakistanu vznikli existenčné problémy a bol by

nútený proti Indii vojensky zasiahnuť. India teraz pravdepodobne vedie tvrdú rétoriku kvôli svojmu vlastnému obyvateľstvu, obe strany skúšajú, ako na to obyvatelia zareagujú. Nedá sa ale vylúčiť, že India si týmto pripravuje pôdu na plánovanú vojnu v budúcnosti. India podľa všetkého momentálne nemá vybudovanú infraštruktúru na efektívne odkláňanie vôd od Pakistanu, musela by začať budovať väčšie projekty alebo pristúpiť k provizórnym riešeniam, ak by sa tak rozhodla.

Je však dôležité upozorniť na to, ako sa svet zmenil. Keď v 60-ych rokoch hrozila jadrová vojna, tak sa lídri dvoch znepriatelených blokov, Kennedy a Chruščov, stretli a spory vyriešili. Dnes akoby sa vytratil tento duch zdravého rozumu u svetových lídrov a strach z jadrovej vojny akoby zmizol. Táto taktika eskalácie napätia s cieľom „vytrieskania“ z protistrany viac výhod pre seba môže veľmi rýchlo naraziť na rázny odpor. Využívanie kontroly tokov riek na boj s inými krajinami je barbarský krok, ktorý môže ľahko vyústiť do vojen.

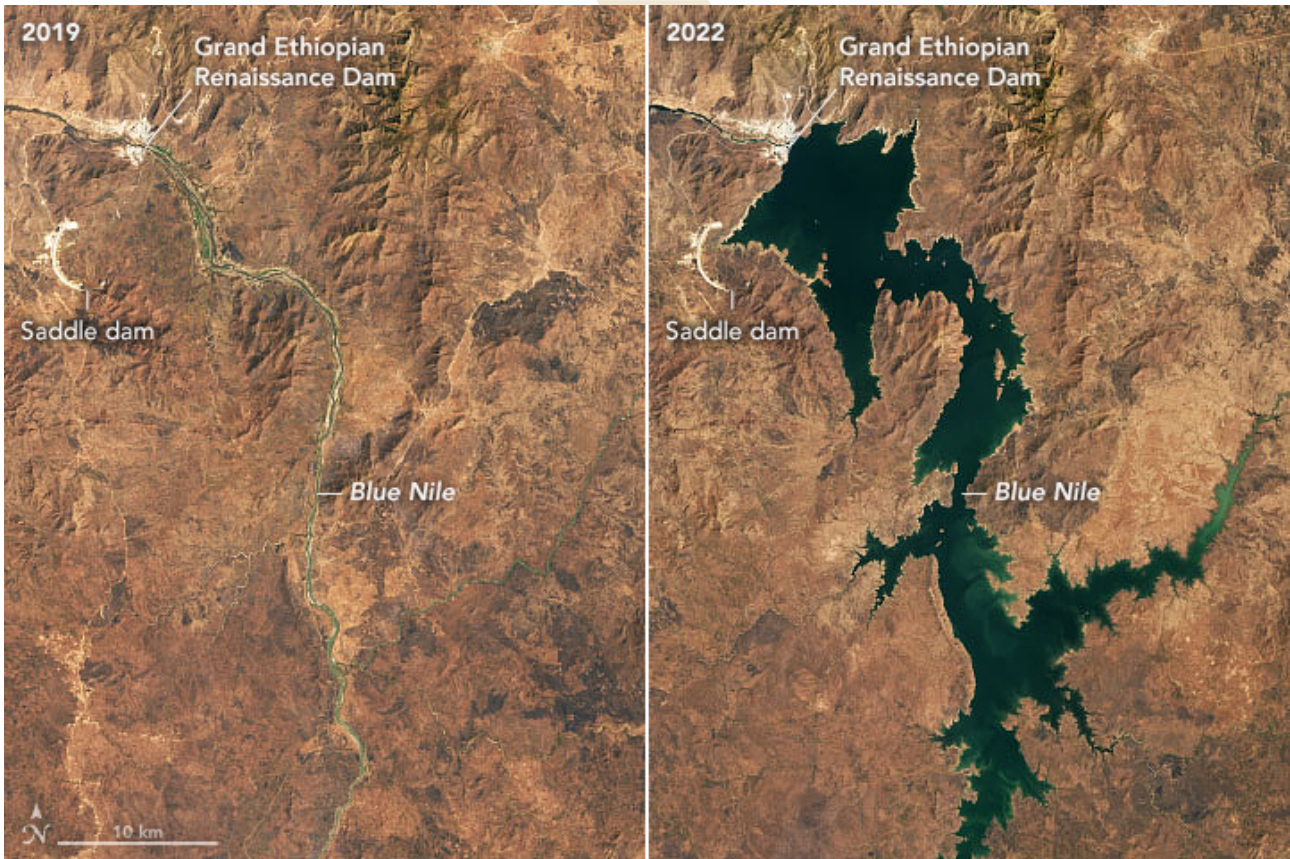
Kennedy a Chruščov počas Kubánskej krízy (generované s ChatGPT)

BOJE O VODU VO SVETE

Čína začala realizáciu svojho megaprojektu vodnej elektrárne Motuo na rieke Jarlung Cangpo v Tibete (v Indii nazývaná Brahmaputra). Pôjde o najväčšiu vodnú elektrárňu na svete. India spolu s Bangladéšom protestujú voči tomuto projektu, nakoľko sú obe krajiny na vode z Brahmaputry závislé a

Čína by týmto nezískala len vysokovýkonný zdroj elektrickej energie ale aj silnú páku voči nim.

Bude nevyhnutné aby sa India s Čínou dohodli a dodržiavali potenciálne vzniknuté dohody o využívaní vôd Brahmaputry podobne, ako to podľa všetkého doteraz funguje medzi Etiópiou a Egyptom so Sudánom, ktoré mali obavy z etiópskeho megaprojektu na Modrom Níle a Etiópii sa vyhrážali leteckým útokom na priehradu. Etiópska priehrada (Grand Ethiopian Renaissance Dam) je už vo finálnom štádiu budovania a naplňania.

Novovzniknutá vodná nádrž na Modrom Níle (zdroj: Lauren Dauphin, NASA Earth Observatory)

Podobným problémom čelia aj Iračania a Sýrčania ktorí sú závislí na vode Eufratu a v prípade Iraku aj na rieke Tigris. Turecko už v minulosti využilo vodu ako spôsob nátlaku voči susedom v regióne. Rieky v regióne vysychajú, čomu prispievajú najmä turecké priehrady.

Príležitostne eskalujúcim je aj nevyriešený problém s využívaním vody medzi Iránom a Afganistanom na rieke Helmand. V roku 1973 bola medzi krajinami uzavretá dohoda, ktorá však dodnes nebola ratifikovaná. Pred dvoma rokmi došlo dokonca k pohraničným bojom medzi krajinami. Helmand je dôležitým zdrojom vody pre Afganistan, ktorý kvôli suchám vodu zadržiava a Helmand je najdôležitejším zdrojom vody na severovýchode Iránu.

Vysychajúci Eufrat (zdroj: Nasa, Unsplash)

Vyššie uvedené spory sú najhorúcejšími bodmi, ktoré môžu prerásť do ozbrojených konfliktov kvôli vodným zdrojom. Existujú však aj iné projekty, ktoré ohrozujú vodu v riekach, ako napríklad projekty prieplovov cez Nikaraguju a Thajsko, proti ktorým ekológovia zatiaľ úspešne bojujú. Preto si musíme na Slovensku uvedomiť, že naše bohaté vodné zdroje sú našim najväčším pokladom, ktorý si musíme chrániť. Hoci už existujú technológie umožňujúce filtráciu soli z vody, tak vo svete, najmä v rozvíjajúcich sa krajinách, bude nedostatok vody stále aktuálnejším.